

В.В. Войтов

Запоріжжя

ЕТИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР ФІЛОСОФІЇ Г.С. СКОВОРОДИ

Можна стверджувати, що жанр байки мислитель використовував як у літературно-художньому, так і суспільно-політичному сенсі. Потреба в цьому була очевидною: метафоричність висловлювання дає широкий простір для свободи тлумачень їх змісту, для розвитку мислення. Крім того, є можливість заявити про людські прагнення без цензури, адже дійові особи начебто не люди. „Усе не наше, все загине – і самі боввани наші. Одні лише думки завжди з нами, одна лише істина вічна, а ми в ній – як яблуна в своїм зерні, затаїмося”[1,102].

Якщо поглянути на „Байки Харківські” під кутом зору правосвідомості, можна побачити в них роздуми про вічні морально-етичні істини, в основі яких пошук права як міри справедливості, самопізнавальний пошук мудрості й розуму.

Наведемо деякі тлумачення в їх правовому значенні. Байка „Пси” має яскраво виражене застереження проти ксенофобії – для розуму немає поділу на своїх і чужих. У байці „Ворона й Чиж” цілком доречно вбачати констатацію принципу верховенства права кожної людини висловлюватись „своїм” голосом без того, щоб воно піддавалось критиці з боку когось іншого, особливо ж владної особи. Тут же йдеться про звичай як критерій істини, оскільки він виконує нормативно-регулятивну функцію своєю щирістю та історичною тривалістю.

Відомо, що людина – діяльна істота. Але не завжди вона обирає природовідповідний своєму покликанню життєвий шлях. Як і не завжди покладає провину за свій вибір на саму себе, шукаючи справедливості не там, де вона перебуває. Про це маємо роздуми у байках „Жайворонки”, „Годинникові колеса”, „Дві курки”, „Орел та черепаха”, багатьох інших. Справді, рівність усіх людей перед законом як правова норма має означати рівність у праві вибору тих природних здібностей, розвиваючи які, людина стає здатною до щасливої долі. Якщо цим нехтувати, в суспільстві створюється ситуація однаковості, тобто фактичної нерівності, невдоволеності життям, врешті-решт, байдужості. А це найменш бажаний стан для людини, який зовсім не сприяє формуванню громадянської свідомості, трансформації неупорядкованої суб’єктивності в цілеспрямовану правосуб’єктивність. Коли б сам Г.Сковорода був байдужим, ні український народ, ні людство загалом не мали б видатного мислителя.

Знати себе означає „навчитися жити порядним життям, заснованим на законі віри й Божого страху, як на відправному пункті. Це і є основа й джерело, що породжує струмки цивільних законів”[1,111]. Вкрай важливий висновок для становлення сучасного українського громадянського суспільства і правової держави. Адже всі політичні діячі говорять про так званій принцип трьох „П”: порядність, професійність, патріотичність. Якщо під *патріотизмом* розуміти пізнавальну любов людини до себе самої як дарованого їй природою духовного універсуму, це *впорядкує* її душевний простір і виведе на природно споріднену з ним *професійну* діяльність.

Література:

1. Сковорода Г. Твори: У 2-ох т. – К.: АТ „Обереги”, - 1994. – 528 с.

О.С. Александрова

кандидат філософських наук, доцент

Запорізький національний університет

РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ЛЮДИНИ В ТВОРЧОСТІ Г.С. СКОВОРОДИ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ СПЕЦИФІКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Осмислення творчої спадщини Г.С. Сковороди в наш час є досить актуальним, бо він найбільш зріло розробив філософію, де в повній мірі реалізувались найважливіші риси української ментальності: абсолютна свобода індивіда, антеїзм, екзистенціалізм, устремління до самопізнання, і найголовніше – кордоцентризм. Г.С. Сковорода розуміє сутність людини як емоційно-вольової істоти, центром її екзистенційного буття є дух, серце. Саме серце народжує думки, устремління й самопочуття людини.

В наш час, при аналізі специфіки й тенденцій економічного розвитку сучасного українського суспільства більшість дослідників приділяють увагу об'єктивним факторам, що впливають на хід економічних процесів. Однак не слід забувати, що й суб'єктивні фактори (маються на увазі особливості українського господарського менталітету, специфіка економічної психології та ін.) впливають на соціально-економічний генезис українського суспільства. Сьогодні залишається відкритим питання: з урахуванням особливостей українського мента-